

ÖMER BEHMEN'İN AĞZINDAN HAYAT HİKÂYESİ- RÖPORTAJ

Bu röportaj Mostar dergisinin 2005 Nisan sayısından alınmıştır.

Güncelleme Tarihi: 23 Nisan 2009, 17:05

<https://www.dunyabulteni.net/arsiv/aliyanin-dava-arkadasi-omer-behmen-vefat-etti-h74525.html>

Ayhan Demir/ Saraybosna/ Dünya Bülteni

Bosna-Hersek'in bilge kralı Aliya İzzetbegoviç'in en yakın çalışma arkadaşı, Bosna-Hersek Cumhuriyeti (BİH) eski İran Büyükelçisi ve Genç Müslümanlar [Mladi Muslimani] Teşkilatı Genel Başkanı Ömer Behmen, bugün evinde vefat etti.

Yaklaşık iki yıldır tekerlekli sandalyeye mahkûm olan ve Ömer Behmen, vasiyeti doğrultusunda, Cumartesi günü Mostar şehrinde kılınacak cenaze namazı sonrasında bu şehirde toprağa verilecek.

Genç Müslümanlar [Mladi Muslimani] Teşkilatı Genel Başkanı Ömer Behmen, 9 Ocak 2007 günü akşam saatlerinde, Sırp asıllı bir kişinin geri geri gelerek çarpması sonucu geçirdiği bir trafik kazasında ağır yaralanmıştı. Kırmızı ışıkta duran bir aracın geri manevra yapması ile meydana gelen kazada yaralanan Behmen, Kosevo Devlet Hastanesi kaldırılmıştı. Uzun bir dönem yoğun bakım servisinde müşahede altında tutulan Ömer Behmen'i doktoru haricinde kimsenin görmesine izin verilmemişti. Kaza sebebiyle bir gözünü kaybeden Ömer Behmen, yaklaşık iki senedir tekerlekli sandalyede yaşamını yürütüyordu.

İki dönemdir Genç Müslümanlar Teşkilatı Genel Başkanlığı'nı yürüten Ömer Behmen, savaşın en şiddetli olduğu dönemlerde bile Aliya İzzetbegoviç'in yanından ayrılmamış ve bağımsız Bosna-Hersek devleti için mücadele etmişti. Savaş sonrasında da mütevazı hayatına devam eden Ömer Behmen, Bosna-Hersek'te İslami çalışmalar yapan ve muhtaçlara yardım dağıtan Genç Müslümanlar Teşkilatının Genel Başkanlığını yürütüyordu. Genç Müslümanlar Teşkilatı, Sırpların savaş sırasında yıktığı ya da tahrip ettiği camilerin yeniden kullanılabilir hale getirilmesi ve yardıma muhtaç Boşnak Müslümanların hayatlarını devam ettirebilmeleri başta Saraybosna ve Mostar olmak üzere Bosna-Hersek'in her bir köşesinde faaliyetlerde bulunuyor.

ÖMER BEHMEN'İN AĞZINDAN HAYAT HİKÂYESİ- RÖPORTAJ

Ömer Behmen kendisiyle yapılan röportajda hayat hikâyesini ve Genç Müslümanlar hareketinin gelişimine ilişkin önemli bilgiler veriyor:

Ömer Behmen kimdir, bizlere kendinizi tanıtır mısınız?

Ömer Behmen: İsmim Ömer Behmen. 29 Ekim 1929'da kiraz zamanında doğmuşum. Annemin ismi Cemile, babamınki Mustafa. Kökenimiz İran'a dayanıyor. „Şehname'deki şahlardan, komutanlardan biri olan Behmenhan'a dayanıyor. İranlıların takvimlerinde ikinci aya verdikleri isim. Macar yazar Tavlotski Boşnakların köklerini incelediği kitapta 1485'de Muhammed Behmen diye bir zatın Bosna'ya Türk diplomat olarak geldiğini yazmıştı.

Bosna'ya geçişimiz böyle. Ziraatla ilgili eğitim gördüm. İki çocuğum, dört torunum var. Lisede okuduğum yıllarda, okullarını bitirenler ya İstanbul'a ya da Mısır'a eğitimlerine devam etmek için gidiyorlardı. 1939'da medrese ve lise öğrencileri ve gençler olarak bilinçlenmek için gizli gizli toplanıyorduk. Toplantılara gelenler daha çok lise çağındakilerdi.

O yıllarda Boşnaklar karışık ve zor bir dönemden geçiyordu. Siz nasıl bir araya gelmeye başladınız, Bosna-Hersek' teki gençler nasıl organize olmaya başladılar?

Ömer Behmen: Ben liseyi Mostar'da bitirdim. Çocukluktan itibaren din eğitimimizi gerek ailelerimizde gerekse medreselerde alıyorduk. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Mostar'da Müslüman gençler olarak toplanmaya başladık. Adımız yoktu, ama birdik. Futbol turnuvaları yapardık. Sonra Saraybosna'da bizim gibi gençlerin (Aliya ve arkadaşları) olduğunu duyuyorduk.

Mostar, Hırvatların yeri olarak görülüyordu. Bu yüzden din, İslam kelimelerinin adı bile anılmıyordu. Saraybosna'daki 'Genç Müslümanlar' 'Genç İlim Derneği' olarak legalleştiler. Gençler, normal âlimlerden farklıydılar. Adetlerden uzak, daha İslamcıydılar. Kuran ve Sünnet'e daha yakınlardı. Ezher Üniversitesinde okuyan arkadaşlar öğrendiklerini bizimle paylaşıyorlardı. O arkadaşlarımız vasıtasıyla, Hasan el-Benna'dan 'İslam'ın sadece geleneksel bir

din olmadığını, bilakis tüm hayatı kapsayan bir din olduğunu' öğrenmiştik. Bu bizim için çok önemliydi. İhvanı Müslimin'den bilgi getiren arkadaşlardan biri olan Hancic, Hasan el-Benna ile irtibattaydı. Üniversiteyi sadece o bitirdi. İhvan'ın üyesiydi. Oradan kazandığı birikimle Saraybosna'da arkadaşları organize etti.

Ben de Mostar'dan Saraybosna'ya gittim. Farklı şehirlerdeki gençlerin organize olmaya başladıklarını duyuyorduk, ama kimsenin birbirinden haberi yoktu. Osmanlı'nın son zamanları ve Avusturya'nın geldiği ilk zamanlar Boşnaklar çok zengindi. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Boşnakların kendi toprakları vardı. Hırvatlar ve Sırlar tekrar yönetime geldikleri zaman Boşnakların evlerini, dükkânlarını ellerinden aldılar. Boşnaklar fakirleşince eğitim de alamadılar. Müftülük kurum olarak dünya işlerini bıraktı, ahirete yöneldi. Boşnakların kimliği yoktu. Ülke içinde sürekli yer değiştirdiler. Siyasi olarak yoktular. Boşnaklar, kimlikleri silinmeye başlayınca en çok çocukların eğitimi üzerinde durmaya başladılar. Muhacirlere silah yardımı yaptılar. Komiser -Tito dönemi- geldi, savaş bitti. Diktatörlük ve ateizm ideolojisi dönemi başladı. Bütün dini yapıtları yıktılar, vakıflara el koydular. Biz de bunları göre göre illegal olarak organize olmaya karar verdik. Aliya bu sırada Saraybosna'da 'Genç Müslümanlar Derneği'ndeydi. Bir tıp öğrencisi olan Esad Karazoviç 1945'de rejimden kaçmak istedi. Bunu başarıp başaramadığını hala bilmiyoruz. İlk şehit bu dönemde oldu. Mustafa Bulsovic'i 33 yaşında partizanlar şehit ettiler.

Polis ve devlet illegal organizeleri takibe aldı. 1947-48'de buldukları kişileri hapse atmaya başladılar. Aliya İzzetbegoviç bu dönemde 3,5 yıl yattı. Saraybosna, Mostar ve Zagreb'teki öğrenciler organize oldular. Aliya hapiste olduğundan dolayı Saraybosna'yı Hasan Biber, Halit Kaytois yönetti.

Teşkilatınızın ana hatlarıyla yapısı nasıldı?

Ömer Behmen: Teşkilatımızda üç tabaka vardı: Baştakiler: Aliya İzzetbegoviç, ben ve diğer başkanlarımız. İkinci gruptakiler: Ortadakiler, her zaman her yerde her şeyi yapan arkadaşlarımız.

Üçüncü grup ise haberciler. Bu arkadaşlar bizim istihbarat işlerimizi hallederdi.

Bir gün geldi ki tam 150 kişiyle davamıza ihanet etmeyeceğimize dair ant içtik.

O dönemde silah deposunun anahtarı bir arkadaşımızdaydı. Eğer savaş çıkarsa, bu 150 kişi silahları alıp devleti düşürecek şekilde plan yapıldı. Stolas şehrinde polis arkadaşlarımız vardı. Onlar da hapistekileri bırakacaklardı.

1948'de 18 yaşında Zagreb'deki Ziraat Fakültesine gittim. Orda direnişçilerle kontak kurdum. Oradan Kosova ve Makedonya'ya açıldık. İkinci yıl Saraybosna Üniversitesi'ne geçiş yaptım. Merkezdeki görevim orta Bosna'da (Travnik, Zenica ...) iletişim kurmaktı. Polisler bizi takip ediyorlardı. Bir süre sonra her şeyimizi öğrendiler. 1949'un sonunda bütün şehirlerdeki elemanlarımızı hapse atmaya başladılar.

(O sırada bulunduğumuz yerde Boşnakça bir ilahi kulağımıza geliyordu. Ömer Behmen derin derin düşündü ve şöyle dedi: şu an dinlediğiniz ilahiyi 16 yaşında Ömer Kavoc isminde bir arkadaşımız yazdı. O dönemde Asım Cancic ile Ömer'i sorgu için aldılar. Biri 19, diğeri 24 yaşında işkenceden şehit oldular.)

Banjaluka, Tuzla ve Mostar'da acık mahkemeler yapıldı. Beni de bu dönemde içeri aldılar. Hasan Kaytay ve dört arkadaşımıza ilk mahkemede idam cezası verildi. Biri idam edileceği zaman nasıl infaz edileceği bilinirdi. Ama bizim arkadaşlarımızın hiç bilinmedi. Ben ve diğer arkadaşlarımız yirmişer yıl hapis cezası aldık. Ben Mostar'da hapsedildim. O dönemde 8000 kişi temizleme operasyonunda mahkemeye çıktı. İçlerinde kadınlar da vardı. Öyle bir rejim vardı ki gizli görevliler ve istihbaratçılar istediklerini alıp hapse atabiliyorlardı. Ve istedikleri kadar içerde tutabiliyorlardı. Bu durum Rusya'da 9 yıl, burada 2 yıl sürdü. Çünkü mahkeme hakları yoktu. Kitle halinde hapse almalar vardı. 1949'da 1000 kişi bizimle alakası olmadığı halde içeri atıldı. Hapis boyunca hem fiziksel, hem de psikolojik işkence gördük. Psikolojik işkenceyi bizim fikrimizi değiştirmek için uyguluyorlardı. Siyasi suçlular en ağır cezaları çektik. Günlük 16 saat taş ocaklarında, yol çalışmalarında ve daha ağır işlerde çalıştırılıyorlardı. Fiziki olanlar ağır değildi, ama psikolojik baskı çok ağırdı. 'Allah yok', 'onların partisi en büyük' gibi şeyler söylememizi istiyorlardı. Arkadaşlarımızdan hapisten çıkanlar hemen organize oluyorlardı. İçeri ile dışarının iletişimini sağlıyorlardı. Kardeşim (Salih Behmen) 12 yıl hapis cezası aldı, ama 8.5 yıl yattı. Aliya'da 1946'da hapse girdi. O ilk girenlerden biriydi.

Peki, aranızdaki iletişimi nasıl sağlıyordunuz?

Ömer Behmen: Herkes birbirini biliyordu. Bir de ideolojimiz sağlam olduğundan birbirimizi kaybetmedik. İçerden çıkanlar üniversitelere gitti, okuyup bitirdiler. Planımıza sadık kaldılar. İçerdekiler ayrı, dışarıdakiler ayrı organize oldular, ama aynı düzlemde aynı plandaydılar. Ben ilkinde 20 yıl ceza aldım, 11 yıl yattım.

Hapishanede ‘Miladi Müslümani’ (Genç Müslümanlar) üyeleri uzun yıllar kaldı, çıkınca aranızda bir çözülme, sağladığınız birlikte dağılma oldu mu?

Ömer Behmen: Ben 1960’larda hapisten çıkınca üniversiteye, inşaat mühendisliğine gittim. Ama yaşıma büyük olduğu için askere aldılar. Askerden sonra tekrar üniversiteye gittim. Çünkü planımız öyleydi. 4 yıllık fakülteyi 3 yılda bitirdim. Hapisten sonra herkes iş ve eş telaşına düştü biraz, ama ideolojiden, plandan sapma asla olmadı. 3.gruptakiler ayrıldılar. Ama temeldekiler sapmadılar. Tekrar organize olduk. Artık hepimizin işi ve parası vardı. Müftülükle görüşmeye başladık. Onların yayınlarında yazmaya başladık. ‘Takvim’ (1966-1967) ve ‘Prepora’ (Diriliş) dergilerini çıkarttık. ‘Prepora’ halen çıkıyor. Yazılarda kendi isimlerimizi kullanmadık. Mahlas kullandık. Sonraki dönemde Saraybosna’da Müslüman öğrenciler Talacki mescidine gelmeye başladı. Yazdıklarımızı bu gençlere dağıttık. Aliya’nın çalışmalarıyla ‘Doğu-Batı Arasındaki İslam’ı, ‘Yani İslam Deklarasyonu’ kitaplarını çıkardık. O gruptaki herkesin katkıları oldu bu kitaplara. İran’da Aralık 1972’de İmam Humeyni "Sünni ve Şiiler arasında bağ oluşturma" adında bir grup oluşturdu: Humeyni’nin bildirisinden sonra bunu araştırdık. Beraber olmanın Farz-ı kifaye olduğunu kabul ettik. 5 kişi Tahran’a gittik ve Humeyni’nin toplantısına katıldık. Aliya diğer İslam ülkelerinden temsilciler toplayıp Birleşik Arap Emirlikleri’nde toplantı yapacaktı. Biz de Tahran’dan Oraya geçip o toplantıda buluşacaktık. Yapacağımız toplantıya diğer Arap ülkelerinden genç teşkilatlar da gelecekti. Yapacağımız bu toplantı duyulmuş. Mısır’daki arkadaşlarımız hapse alındılar. Ben de planı bozdum BAE’ne gitmek yerine Bosna’ya döndük.

Geçen zaman teşkilat yapınızı etkiliyor muydu?

Ömer Behmen: 1983’ten itibaren dünyada komünizm etkisi azalmaya başladı. Yugoslavya’daki komünistleri korku sardı ve düşünürlerimizi tekrar hapse attılar. 200 kişi kadar aydınımız 1983’de hapse alındı. Sorguya alınan 13 kişiden 1’i sorgulama esnasında öldü. Diğer 12’si mahkemeye çıkarıldı. Ben de onların içindeydim. Mahkeme kararıyla 15 yıl ceza aldım. 1988’de Yugoslavya dağılmaya başladığında siyasi suçlular serbest bırakıldı. Slovenya ve Hırvatlar ayrıldı. Slovenya Yugoslavya’dan savaşız ayrıldı. Hapisten çıkınca parti kurmaya karar verdik. 1988’de Yugoslavya Krallığı Müslüman Partisi adında ilk parti kuruldu. Partiyi kurduktan sonra, 1990’larda dini ve milli isimlerle parti kuramama kanunu çıktı. Adını SDA olarak değiştirdik. ‘Demokrat Hareket Partisi’. İlk üye Aliya İzzetbegoviç, ikincisi ben, Ömer Behmen. Hapisten sonra eski işimde çalışmadım. Saraybosna’da müftülükten iş verdiler. Bu

sayede merkezde kalabildim. 1992’de kardeşim vefat etti. Ardından secimler oldu. SDA Bosna-Hersek’te en çok oyu alan parti oldu.

Bildiğimiz kadarıyla savaş hazırlıkları Boşnaklardan gizli tutuluyordu.

Ömer Behmen: Evet, bir Sırp arkadaşımız Sırpların bütün planlarını bize bildiriyordu. Onun söylemesine göre onların Yugoslavya’sında Boşnak ve Müslüman kimliğine yer yoktu. 1991’de bu bilgilere göre illegal organize olduk. Silah temin etmeye ve direnişçiler yetiştirmeye başladık.

Bir gün Parti yönetiminden 30 arkadaş kabineyi oluşturmak için oturduk. Bana hangi bakanlığı almak istediğimi sordular. Çevre Bakanlığını çok istememe rağmen şartlar gereği Silah Bakanı oldum. Mayıs 1991’de kardeş bir ülkeden bize haber geldi: "Sırp aniden size saldırarak. Biz size yardım edeceğiz."

Bir mahsuru yoksa bu ülkenin ismini söyleyebilir misiniz?

Ömer Behmen: Tabii ki. İran. İran ve Malezya bize ellerinden gelen her türlü silah yardımını yapmaya söz verdiler. 1993’de Sırp saldırıya başladılar. 1993’ün mayısında Bosna elçisi olarak İran’a görevlendirildim. O dönemde ilk Büyükelçi ben oldum. 1996’da görevim bitince döndüm. Büyükelçilerden tek dönen benim. Diğer arkadaşlar görev sürelerini uzattılar. 1991’de, Miladi Müslümani’ (Genç Müslümanlar) resmileşti. 1949’da 20 yıl hapis cezası alanlardan İsmet Seddaric 1991’de genel başkan olarak seçildi. Ve daha sonra 1999’da genel başkan olarak beni seçtiler. 2002’deki seçimde ben genç birinin seçilmesini istememe rağmen tekrar başkan seçildim.

‘Miladi Müslümani’ olarak en büyük amacımız sağlam bireyler yetiştirmek. Biz kişiler üzerinde duruyoruz. Aynı zamanda onların bir halkaya ait olduklarını, en ufak bir şeyde bu ideolojiden, halkadan kopmamalarını verdiğimiz eğitimle sağlıyoruz. Hem hapiste hem hapis sonrası gençler üzerinde sürekli çalıştık. Gençleri diri tuttuk.

1992’de Sırpın saldıracağı anlaşıldığında yerli kararlar uyguladık. SDA birinci oldu ama yeterli değildi. İlegal direnişçiler yetiştirdik.

Cemaat, Edep, Şura, Amel: dört temel prensibimizdi. Dervişler çok güzel, zikir sayesinde Allah ile olan bağlarını koruyorlar ama etraflarına faydaları yok. Biz elle ortaya birşeyler koyabilen cemaat istiyoruz. Gece isteyen ibadetini yapacak ama gündüzleri diğer Müslümanlar için çalışacaklar. Şuan dünyanın en zenginleri ve en fakirleri Müslümanlar. Arap şeyhlerimi-

zin çoğu paralarını bankalara yatırıyorlar. Türkiye yatırımlarını Avrupa'dan bekliyor ama bu yatırımların sahipleri yine Avrupalılar.

Bosna Hersek ekonomik olarak çok zor durumda. Ülkemizde fabrikalar özelleştirildi. Yabancılar aldı ama çalıştırmıyorlar. Sadece şuanda çalışır durumda olan Zenica'da bir fabrika var.

Şuan 'Genç Müslümanlar'ın çalışmaları ne yönde, neler yapıyorsunuz?

Ömer Behmen: Genç Müslümanlar olarak üç şey üzerinde duruyoruz: 100 kadar O yemini eden dava arkadaşımız var. Onlara sağlık hizmeti veriyor ve diğer ihtiyaçlarını karşılamada yardım ediyoruz. Öğrencileri organize edip onları yetiştirmeye çalışıyoruz. Milyonlarca Boşnak kardeşimiz evsiz, yurtsuz kaldı. Onların evlerinin tamirinde, yeniden inşasında yardım ediyoruz. Çoğu evlerini, yurtlarını terk ettiler. Bunlardan geri dönmek isteyenlerle iletişim kurup onlara yardım ediyoruz. Evlerini yapıyoruz. Bunları yaparken hiç karşılık beklemiyoruz.

Dünya Müslümanlarına iletmek istediğiniz bir şey var mı?

Ömer Behmen: Buralarda da Müslümanlar yaşıyor. Hiç bir kardeşimiz Bosna'yı dikkate almadan yaşamasin.

Bu röportaj Mostar dergisinin 2005 Nisan sayısından alınmıştır

Güncelleme Tarihi: 23 Nisan 2009, 17:05